DEDE KORKUT
Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi
The Journal of International Turkish Language & Literature Research
Sayı *Issue* 40 • Ağustos *August* 2026
www.dedekorkutdergisi.com.tr

ISSN: 2147-5490

Açık Erişim | *Open Access*

http://doi.org/10.25068/dedekorkut.502

Araştırma Makalesi | Research Article

İki Dillilikten Çok Kültürlülüğe Avrupa'daki Türk Çocuklarının Dil ve Kimlik Mücadelesi

From Bilingualism to Multiculturalism The Language and Identity Struggles of Turkish Children in Europe

Aslıhan Pulat Dalkın*

Öz

Bu çalışma, Avrupa'da yaşayan Türk çocuklarının iki dillilik sürecinde karşılaştıkları kültürel kimlik sorunlarını ve bu sorunlara yönelik çözüm yaklaşımlarını anlatı literatür taraması çerçevesinde incelemeyi amaçlamaktadır. İki dillilik bir kişi, bir meslek, bir topluluk veya toplumda görülen iki dil kullanma durumudur. İki dillilik bireylere kültürel zenginlik ve bilişsel avantajlar sağlarken aynı zamanda birden fazla kültür arasında sıkışan çocuklarda benlik algısında çatışmalara ve aidiyet duygusunda karmaşaya yol açabilmektedir. Avrupa'daki Türk diasporasının ikinci ve üçüncü kuşak çocukları göç, küreselleşme ve sosyal bütünleşme süreçleriyle şekillenen bir ortamda iki dilli bir yaşam sürdürmektedir. Bu bağlamda çocuklar hem aile içi ve kültürel değerleri koruma hem de içinde bulundukları toplumun dil ve kültürünü benimseme arasında denge kurmak zorunda kalırken toplumda bazı sorunlarla karşı karşıya gelmektedirler. Çalışmada anlatı literatür taramasına göre sosyodilbilim ve kültürel psikoloji perspektifleri temel alınarak iki dilliliğin çocukların kimlik gelişimi üzerindeki etkileri ele alınmakta dilsel ve kültürel kimlik arasındaki etkileşimleri incelenmektedir. Ayrıca kapsayıcı eğitim anlayışının çocukların kendi kültürel kökenlerini benimserken bulunduğu toplumla bütünleşmelerine nasıl katkı sağlayabileceği üzerinde de durulmaktadır. Bunun yanı sıra literatür değerlendirmeleri göstermektedir ki çok kültürlü ve iki dilliliği destekleyen eğitim ortamlarının çocukların kimlik gelişimini güçlendirdiğini dilsel ve kültürel çeşitliliğin bir tehdit olarak değil bir fırsat olarak ele alınmasının önemini göstermektedir. Bu doğrultuda makalede kapsayıcı eğitim politikalarının ve uygulamalarının göçmen kökenli çocukların hem kendi kimliklerini hem de toplumla uyumlu bir kimlik geliştirmelerini destekleyici nitelikte olması gerektiği üzerinde durulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İki Dillilik, Çok Kültürlülük, Kültürel Kimlik, Kapsayıcı Eğitim, Avrupa'daki Türk Çocukları.

Abstract

This study aims to examine the cultural identity issues encountered by Turkish children living in Europe during bilingual development and the approaches proposed to address these issues through a narrative literature review. Bilingualism refers to the use of two languages by an individual, group, community, or society. Although bilingualism provides cultural richness and cognitive advantages, it may also create conflicts in self-perception and uncertainty about belonging among children navigating multiple cultural contexts. Second- and third-generation children of the Turkish diaspora in Europe develop bilingual identities shaped by migration, globalization and social integration. In this context, they face challenges in balancing the preservation of family and cultural values with the adoption of the language and culture of their host societies. Based on the reviewed literature, this study examines the effects of bilingualism on children's identity development from sociolinguistic and cultural psychological perspectives and explores the interaction between linguistic and cultural identity. It also considers how inclusive education can support children's integration into host societies within diverse European contexts effectively while enabling them to maintain their cultural backgrounds. The literature indicates that multicultural educational environments that support bilingualism strengthen identity development and demonstrate the importance of viewing linguistic and cultural diversity as an opportunity rather than a threat. Accordingly inclusive education policies and practices should enable immigrant-background children to maintain their cultural heritage while fostering belonging, participation and integration within wider society.

Keywords: Bilingualism, Multiculturalism, Cultural Identity, Inclusive Education, Turkish Children in Europe.

Sorumlu Yazar *Corresponding Author*

*Dr. Öğretim Görevlisi, İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul/Türkiye

© 2026. Pulat Dalkın, A.

aslhan.plt@gmail.com

Makale Geçmişi *Article History*

Başvuru	*Submitted* 13.07.2026
Revizyon Talebi	*Revision Requested* 27.07.2026
Son Revizyon	*Last Revision Received* 17.08.2026
Kabul	*Accepted* 18.08.2026
Yayın	*Published* 31.08.2026

Lisans *Licence*

Bu eser Creative Commons Atıf 4.0 Lisansı ile lisanslanmıştır.

This work is licensed under Creative Commons Attribution 4.0 International License.

Atıf *Citation:*

Pulat Dalkın, A. (2026). İki dillilikten çok kültürlülüğe Avrupa'daki Türk çocuklarının dil ve kimlik mücadelesi. *Dede Korkut Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, (40), 80-88. https://doi.org/10.25068/dedekorkut.502

Giriş

İki dillilik, günümüzde hem bireysel hem de toplumsal düzeyde giderek yaygınlaşan buna karşın tanımı, kapsamı ve etkileri bakımından tartışmaların sürdüğü çok boyutlu bir olgudur. Göç hareketleri, farklı etnik kökenlerden bireylerin evlilikleri, savaşlar, ekonomik ve sosyolojik değişimler gibi nedenlerle insanlar erken yaşlardan itibaren birden fazla dile maruz kalmaktadır. Bu durum dilsel, kültürel, bilişsel ve akademik yönlerden çeşitli sonuçlar doğurmaktadır. Son yıllarda iki dilliliğin çocuk gelişimine katkı sağladığını ortaya koyan çalışmalar arttığı gibi çocukların akademik başarılarını ve dilsel yeterliklerini olumsuz etkilediğini ileri süren araştırmalar da literatürde önemli bir yer tutmaya devam etmektedir. Bu nedenle iki dillilik hem teorik hem de pratik düzlemde kapsamlı biçimde değerlendirilmesi gereken bir konu hâline gelmiştir (Bialystok, 2009; Prior ve MacWhinney, 2010).

Tarihsel süreç incelendiğinde dillerin hareketliliğinin toplumların hareketliliğiyle paralel ilerlediği görülmektedir. Göç, savaş, ticaret ve kültürel temaslar farklı dillerin bir arada bulunmasını tarih boyunca kaçınılmaz kılmıştır. Günümüzde ise küreselleşme, iletişim teknolojilerindeki gelişmeler, uluslararası eğitim ve istihdam olanaklarının artması çok dilliliğin hem bireysel hem toplumsal düzeyde daha görünür hâle gelmesine yol açmıştır. Avrupa Komisyonunun 2012 verilerine göre Avrupalıların %54'ü en az bir yabancı dili iletişim kurabilecek düzeyde bilmektedir. Bu oran çok dilliliğin artık istisna değil, yaygın bir yaşam pratiği olduğunu göstermektedir (European Commission, 2012).

İki dillilik özellikle diaspora topluluklarında daha karmaşık bir sosyal gerçeklik olarak ortaya çıkmaktadır. Avrupa'da yaşayan Türk göçmen çocukları bu durumun en belirgin örneklerindendir. 1960'lı yıllarda ekonomik nedenlerle başlayan Türk işçi göçü sonraki yıllarda kalıcı hâle gelmiş, ikinci ve üçüncü kuşak bireyler iki dil ve iki kültür arasında büyüyen yeni bir sosyal grup oluşturmuştur. Bu çocuklar çoğunlukla ev içinde Türkçe, okulda ve sosyal çevrede ise yaşadıkları ülkenin dilini (Almanca, Fransızca, Flamanca vb.) kullanmakta böylece iki dil arasında sürekli bir geçiş hâli yaşamaktadırlar. Bu durum bir yandan bilişsel esnekliği ve çok kültürlü bir perspektifi desteklerken diğer yandan çocukların ana dillerini yeterince geliştirememeleri, eğitim sürecinde akademik dil yeterliği sorunları yaşamaları ve kimlik oluşumunda parçalanma hissiyle karşılaşmaları gibi riskleri de beraberinde getirebilmektedir (Baker, 2011, s. 87) (Bingöl, 2013; Aydın ve Gün, 2018; Vedder ve Virta, 2005).

Avrupa'daki bazı eğitim sistemlerinin uzun yıllar asimilasyon odaklı politikalar benimsemiş olması göçmen çocukların ana dillerini korumalarını ve geliştirmelerini zorlaştırmıştır. Bununla birlikte son yıllarda çok kültürlülük ve kapsayıcı eğitim anlayışının güçlenmesi ana dilini destekleyen eğitim modellerinin yeniden tartışılmasına zemin hazırlamıştır. Özellikle Türk çocuklarının dil edinim süreçleri iki dilliliğin hem güçlü yönlerini hem de karşılaşılabilecek akademik ve sosyo-kültürel sorunları bir arada barındırması nedeniyle araştırılması gereken önemli bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır (Bingöl, 2013).

Bu çalışmanın temel problemi yurt dışında yaşayan Türk çocuklarının iki dillilik sürecinde Türkçe ile yaşadıkları ülkenin dili arasında gelişen dilsel ve kültürel etkileşimin çocukların dil edinimi, kimlik gelişimi ve eğitim süreçlerini nasıl etkilediğinin farklı çalışmaların bulgularını bir arada değerlendiren bütüncül bir çerçevede yeterince ortaya konulamamış olmasıdır. Bu problemden hareketle

çalışmanın amacı yurt dışında yaşayan Türk çocuklarının iki dillilik deneyiminde karşılaştıkları temel güçlükleri belirlemek ve bu güçlüklerin dil, kimlik, kültür ve eğitim boyutları arasındaki ilişkisini literatür doğrultusunda ortaya koymaktır. Bu kapsamda çalışmada yurt dışında yaşayan Türk çocuklarının iki dillilik sürecinde karşılaştıkları temel sorunların neler olduğu ve iki dilliliğin bu çocukların dil edinimi, kültürel kimlik ve eğitim süreçlerini nasıl etkilediğine yanıt aranmıştır.

2. Yöntem

Bu çalışma anlatı literatür taraması (narrative literature review) niteliğindedir. Çalışmada Avrupa'da yaşayan Türk çocuklarının iki dillilik deneyimleri, dil ve kültürel kimlik ilişkisi ve kapsayıcı eğitim konularında yayımlanmış akademik çalışmalar ile ilgili kurumsal rapor ve politika belgeleri birlikte değerlendirilmiştir. Kaynakların seçiminde çalışmanın problem alanıyla doğrudan ilişkili olmaları, iki dillilik, miras dili, kültürel kimlik, göçmen çocukların eğitimi veya kapsayıcı eğitim konularından en az birini ele almaları ve bilimsel ya da kurumsal bir yayın niteliği taşımaları esas alınmıştır. Literatür sistematik derleme protokolü uygulanmaksızın tematik olarak incelenmiş ve kaynaklar iki dillilik, dil-kimlik ilişkisi ve kapsayıcı eğitim olmak üzere üç ana eksen etrafında değerlendirilmiştir. Bu nedenle çalışma özgün saha verisi üretmekten ziyade mevcut literatürdeki yaklaşımları bir arada değerlendirerek Avrupa'daki Türk çocuklarının deneyimlerine ilişkin bütüncül bir çerçeve sunmayı amaçlamaktadır (Sugay ve Goździak, 2024; Çiftci, 2026).

3. İki Dillilik Kavramı ve Eğitimde Yeri

İki dillilik (bilingualism) terimi, Latince "iki" anlamına gelen *bi* ve "dil" anlamına gelen *lingua* sözcüklerinin birleşiminden oluşur. Güncel Türkçe Sözlük (2020) iki dilliliği "iki dilli olma durumu" şeklinde tanımlar. Bu tanım, kavramın yalnızca dilsel bir yetkinliğe işaret ettiği izlenimini verse de iki dillilik dil bilimsel, sosyokültürel, bilişsel ve psikolojik yönleri olan çok boyutlu bir olgudur.

Literatürde iki dilliliğin kapsamı konusunda farklı yaklaşımlar bulunmaktadır. Field (2011) iki dilliliği, bireyin iki dili belirli bir yeterlilik düzeyinde kullanabilme ve bu diller aracılığıyla iletişim kurabilme becerisi olarak açıklar. Beardsmore (1982) ise kavramın yalnızca iki dili değil, birden fazla dili kapsayabilecek kadar geniş bir kullanım alanına sahip olduğuna dikkat çeker (s. 22). Bloomfield'ın (1993) klasik yaklaşımında ise iki dillilik her iki dili de ana dili düzeyine yakın bir yetkinlikle kullanabilme koşuluna bağlanmıştır (s. 56). Bu tanım günümüzde oldukça dar bulunmakla birlikte iki dilliliği "tam yeterlilik" üzerinden değerlendiren ilk yaklaşımlardan biridir. Bu yaklaşım, dil kullanımı ile sosyal bağlam arasındaki ilişkiye dikkat çekerek iki dilliliğin dinamik bir süreç olduğunu ortaya koyar. Butler ve Hakuta (2004) ise iki dilliliği yalnızca dilsel bir beceri olarak tanımlamaz. Dil, sosyokültürel ve psikolojik boyutları olan çok yönlü bir davranış biçimidir. Bu nedenle iki dillilik disiplinlerarası çalışmalarda karmaşık bir olgu olarak ele alınmaktadır. Grosjean (1982), iki dilliliği bir "dilsel kimlik biçimi" olarak tanımlayarak kavramın kimlik boyutuna dikkat çeker. (s. 134) İki dilli bireyler, hangi dili hangi bağlamda ve kimlerle konuştuklarına bağlı olarak düşünme, ifade etme ve davranma biçimlerini değiştirebilirler. Dolayısıyla iki dillilik bireyin kültürel aidiyetleri ve sosyal konumlanışıyla iç içe geçmiş bir kimlik deneyimidir.

Eğitim bağlamında iki dilliliğin etkileri bilişsel ve toplumsal düzeyde belirgindir. Araştırmalar iki dilliliğin bilişsel esneklik, görev değiştirme ve bazı yürütücü işlevler

bakımından avantaj sağlayabildiğini göstermektedir (Bialystok ve Viswanathan, 2009; Prior ve MacWhinney, 2010). Ancak bu avantajların ortaya çıkışı eğitim politikaları ve uygulamalarıyla doğrudan ilişkilidir. Özellikle göç alan toplumlarda uzun süre baskın dilin öğretimi öncelenmiş, göçmen veya azınlık grupların ana dilleri "ev içi dil" olarak görülerek okul ortamında göz ardı edilmiştir. Bu yaklaşım, çocukların ana dilinde yeterliliklerini zayıflatmış ve kimliklerini ifade etme güçlerini sınırlandırmıştır.

Cummins (2001), iki dilliliğin bilişsel ve akademik avantajlarının ortaya çıkabilmesi için her iki dilin de sistematik biçimde desteklenmesi gerektiğini vurgular. (s. 15-20) Ana dilin eğitim ortamından dışlanması dil kaybına sebebiyet verdiği gibi psikolojik ve kültürel bir yabancılaşmaya da yol açmaktadır. Bu nedenle çağdaş yaklaşımlar iki dilliliği geliştiren ve her iki dili de değerli gören eğitim modellerini savunur.

Karaağaç'a göre (2013) iki dillilik, farklı diller konuşan bir toplumdaki geniş dil ilişkilerinin ürünüdür. İki dillilik, her şeyden önce farklı dilleri olan kişilerin ilişkisinden doğar. (s. 482) Kişilerin kendi seçimleri dışında bu ilişkilerin başlıca nedenleri öğrenim, çağdaş teknoloji, ekonomi, din ve kültür, politik ve askeri etkenler, doğal felaket gibi nedenler insanları birlikte yaşamaya sürüklemiş olabilir.

Sonuç olarak iki dillilik bireyin iki dili belirli bir yeterlilik düzeyinde kullanabilmesinden çok daha fazlasını ifade eden dilsel, kültürel, bilişsel ve kimliksel yönleri olan bütüncül bir kavramdır. Günümüz çok kültürlü toplumlarında ana dilin ve ikinci dilin eğitim ortamlarında birlikte desteklenmesi iki dilliliğin sağlıklı biçimde gelişmesi için temel bir gereklilik olarak kabul edilmektedir.

4. Avrupa'daki Türk Çocuklarında Dil ve Kimlik Sorunları

Avrupa'daki Türk çocuklarının iki dillilik ve kimlik gelişimi bağlamında yaşadıkları sorunlar bireysel, ailesel ve toplumsal etkenlerin iç içe geçtiği karmaşık bir yapıya sahiptir. İki dilli çevrede büyüyen çocuklar için en görünür güçlük, diller arasındaki geçişlerde yaşanan karışıklıklardır. Çocuklar erken yaşlarda her iki dilin söz varlığını tek bir sistem içinde kullanma eğilimi gösterirler. Bu nedenle de kelime ve kural karışıklıkları sıkça görülür. Dil gelişiminin doğal bir aşaması olarak kabul edilen bu duru çocuğun zamanla iki ayrı dil bilgisini zihninde ayırmasıyla birlikte azalır. Ancak dillerin söz varlığının farklı bağlamlarda etkin kullanımını gerektirmesi nedeniyle kelime seçiminde karışmalar bir süre daha devam edebilir. İki dillilik tam anlamıyla yerleştikten sonra ise bireylerin iletişimde hangi dili ne zaman kullanacağına ilişkin farkındalıklarının tek dillilere göre çok daha gelişmiş olduğu görülmektedir. İki dilliler uygun dil seçiminde daha esnektir (Aydın ve Gün, 2018; Snijders vd. 2026).

Dil; bireysel iletişimin ötesinde kültürel kimliğin, tarihsel hafızanın ve toplumsal aidiyetin kurucu unsurudur. Bu nedenle çok dilli toplumlarda tek dillilere kıyasla daha karmaşık dinamikler ortaya çıkmaktadır. Birden fazla dilin aynı sosyal yapı içinde yer alması ekonomik ve toplumsal ilişkilerden kültürel kurumlara kadar pek çok alanı etkiler. Devletlerin bu çeşitliliği yönetebilmek için dil planlaması yapma gereksinimi doğar. Dil politikaları, iletişimi düzenlemekle birlikte kimlik oluşumunu, aidiyet biçimlerini ve kültürler arası ilişkileri de biçimlendirir. Çok dillilik bu yönüyle hem bireysel düzeyde hem de toplumsal ölçekte kimlik sorunsalının temel unsurlarından biridir.

Avrupa'da yaşayan Türk çocuklarının yaşadığı güçlüklerin önemli bir bölümü aile ortamında başlayan dilsel tercihlerden kaynaklanır. Göçmen ailelerin bir kısmı, çocuklarının bulundukları toplumda kabul görmeleri ve eğitimde başarı sağlamaları amacıyla ev içinde baskın dili konuşmayı tercih etmektedir. Bu tercih kısa vadede pratik bir çözümmüş gibi görünse de çocuk ile ana dili arasındaki duygusal bağın zayıflamasına yol açabilir. Ana dili, yalnızca iletişimi sağlayan bir araç değil, çocuğun kimlik inşasında temel rol oynayan kültürel bir taşıyıcıdır (Baştuğ ve Kara, 2018; Vedder ve Virta, 2005; Şengül ve Çetin, 2022). Ana dilini yeterince edinmeyen çocuk kök kültürünün değerlerini anlamakta ve kendisini bu kültürle ilişkilendirmekte zorlanabilir. Bu durum hem kimlik gelişimini hem de duygusal bütünlüğünü etkileyebilir.

Eğitim ortamı da dil ve kimlik oluşumunda merkezî bir konumdadır. Avrupa'daki bazı eğitim sistemlerinde Türkçenin "yabancı dil" konumuna indirgenmesi, çocukların kendi kültürel sermayelerini değersiz görmelerine yol açmaktadır. Öğretmenlerin iki dillilik konusundaki bilgi ve farkındalık eksiklikleri iki dilli öğrencilerin potansiyellerinin yeterince görülmesini engelleyerek öğrencilerde özgüven kaybına neden olabilir. İki dilliliği bir eksiklik olarak gören pedagojik yaklaşımlar da çocukların her iki dili de sağlıklı şekilde geliştirmesinin önündeki en büyük engellerden biridir (Bingöl, 2013; Şengül & Çetin, 2022).

Toplumsal düzeyde ise göçmen kökenli bireylere yönelik ön yargılar çocukların kimliklerini açık biçimde ifade etmelerini zorlaştırır. Çocuklar evde Türk kültürel değerleriyle yetişirken okul ve sosyal çevrede baskın kültürün normlarıyla karşılaşırlar. Bu iki kültürel sistem arasında kurulan denge çoğu zaman kolay değildir. Çocuk kendisini hem ait hem de dışlanmış hissedebildiği bir "çifte aidiyet" arasında bulur. Pavlenko ve Blackledge'in (2004) "müzakere edilen kimlik" olarak adlandırdığı bu süreçte birey hem kendi kültürel kökeni hem de içinde yaşadığı toplum tarafından anlamlandırılmaya çalışılan bir kimliği yeniden kurmak durumundadır. Bu müzakere zaman zaman çatışma, uyum ve yeniden konumlanma biçimlerinde ortaya çıkar.

Sonuç olarak Avrupa'daki Türk çocuklarının deneyimleri iki dilliliğin yalnızca bir dil edinim süreci olmadığını aynı zamanda kültürel aidiyet, toplumsal kabul ve benlik inşası gibi çok katmanlı dinamiklerle birlikte şekillendiğini göstermektedir (Vedder ve Virta, 2005; Şengül ve Çetin, 2022).

5. Kapsayıcı Eğitim Bağlamında Avrupa'daki Türk Çocuklarının İki Dilli ve Çok Kültürlü Kimlik İnşası

Avrupa'da yaşayan Türk çocukları iki dilliliğin doğal bir sonucu olarak ortaya çıkan çoklu kimlik yapısını çoğu zaman baskın kültürün uyum beklentileriyle şekillenen bir eğitim ortamında deneyimlemektedir. İki dillilik yalnızca iki dilde iletişim kurabilme becerisinden ibaret değildir. Kimlik, aidiyet, kültürel aktarım ve sosyal kabul gibi çok boyutlu bir süreci de kapsar. Bu nedenle Avrupa'da büyüyen Türk çocuklarının yaşadığı dil ve kimlik mücadelesi eğitim politikalarıyla doğrudan ilişkilidir. Bu bağlamda kapsayıcı eğitim modeli iki dilliliği bir uyum problemi olarak sunmaz, çok kültürlü bir toplumda var olmanın doğal ve üretken bir yolu olarak değerlendiren bir bakış açısı ortaya koyar.

Kapsayıcı eğitim çok kültürlü toplumlarda akademik eşitliği desteklerken kültürel temsiliyeti, adaleti ve öğrencinin kültürel kimliğiyle öğrenme sürecine tam

olarak katılımını önemseyen bir çerçeve de sunar. Avrupa Birliği'nin çok dilliliği koruma yönündeki politikaları ile görünürde uyumlu olsa da uygulamada Türk çocuklarının çoğu zaman baskın kültüre yönlendirildiği, ana dili ve kültürlerinin ikinci plana itildiği görülmektedir. "Uyum" söylemi altında işletilen bu tek yönlü yaklaşım çocukların Türk kimliği ile yaşadıkları toplumun kimliği arasında sıkışmalarına neden olabilmektedir. Kapsayıcı eğitim yaklaşımı ise bu ikiliği bir çatışma alanı olmaktan çıkararak kültürler arası etkileşimi güçlendiren bir değer olarak yeniden tanımlar (Bingöl, 2013; European Commission, 2020; UNESCO, 2019).

Çok kültürlülük yaklaşımı iki dilliliği toplumsal uyuma engel bir unsur olarak değil kültürler arası iletişim ve anlam üretiminin bir zenginliği olarak yorumlar. Kramsch'ın (1998) dil ve kültür ilişkisini "anlamın üretildiği sosyal alan" olarak tanımlaması iki dilli Türk çocuklarının yalnızca iki dili değil, iki farklı kültürel dünyayı da taşıdığını göstermektedir (s. 98). Kimlik gelişimi açısından bu durum başlangıçta bir "ikili benlik" deneyimine yol açabilse de kültürel çeşitliliğin tanındığı ortamlarda çocuk iki kimliğini bir sentez hâline dönüştürebilir. Böylece dilsel ve kültürel çeşitliliğin tanındığı eğitim ortamları iki dilliliği bir eksiklik değil, öğrencinin dilsel repertuvarından yararlanılan bir kaynak olarak değerlendirebilir. Bu doğrultuda kapsayıcı eğitim Türk çocuklarının dil ve kimlik inşası sürecini destekleyen en temel araçlardan biridir (Bialystok, 2009; European Commission, 2020).

Ana dili temelli öğretim, çocuğun aile kültürüyle kurduğu bağı güçlendirerek kimlik bütünlüğünü korurken öğretmenlerin kültürel duyarlılık eğitimi alması sınıf içi etkileşimlerde kültürel temsiliyeti artırarak pedagojik adaletin sağlanmasına katkıda bulunur. Bu sürece ailelerin aktif biçimde dâhil edilmesi ev ve okul arasındaki kültürel devamlılığı destekleyerek iki dilliliğin sürdürülebilirliğini pekiştirir. Ayrıca çok kültürlü bir müfredatın benimsenmesi çocuğun hem kendi kimliğini anlamlandırmasına hem de farklı kültürlere empatiyle yaklaşmasına olanak tanır.

Tüm bu unsurlar bir araya geldiğinde iki dillilik Avrupa'daki Türk çocukları için bir kimlik çatışması kaynağı olmaktan çıkar ve çoklu aidiyetlerini özgürce yaşayabildikleri ve kültürel zenginliklerini eğitim ortamlarına yansıtabildikleri bir güç alanına dönüşür. Bu doğrultuda iki dillilikten çok kültürlülüğe uzanan süreç Türk çocuklarının dil ve kimlik mücadelesini dönüştüren kapsayıcı bir bilinç düzeyi kazandırır.

6. Tartışma

Literatür birlikte değerlendirildiğinde Avrupa'daki Türk çocuklarının iki dillilik deneyiminin yalnızca dil yeterliği üzerinden açıklanamayacağı görülmektedir. Dil kullanımı aile, okul ve sosyal çevre arasındaki ilişkilerle birlikte kimlik ve aidiyet müzakerelerini de şekillendirmektedir. Güncel çalışmalar miras dilinin korunmasının aile içi ilişkiler ve dilsel süreklilik açısından önem taşıdığını ancak bu sürecin çocuğun yaşadığı ülkedeki toplumsal ve eğitimsel çevreden bağımsız ele alınamayacağını göstermektedir (Kilpi-Jakonen ve Kwon, 2023; Sugay ve Goździak, 2024).

Kimlik açısından güncel literatür iki dilliliği tek bir "iki kimlik arasında kalma" modeliyle açıklamanın yetersiz olduğunu göstermektedir. Çok dilli çocukların kimlikleri farklı bağlamlarda yeniden müzakere edilen süreçler olarak ele alınmaktadır. Little ve Zhou (2024), miras dili konuşan çocukların kimlik deneyimlerinin ikili

kategorilerle sınırlandırılamayacağını ve aidiyet, dil kullanımı ve kişisel tercihlerin birlikte değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Eğitim boyutunda mesele yalnızca öğrencinin okul dilini öğrenmesi değildir. Avrupa'daki çok dilli sınıflara ilişkin güncel yaklaşımlar öğrencilerin ev ve miras dillerinin eğitim ortamında görünür ve değerli kabul edilmesini kapsayıcılığın bir parçası olarak ele almaktadır. Hollanda'daki kültürel ve dilsel açıdan çeşitli iki dilli okulları inceleyen op het Veld ve Duarte (2025), kapsayıcı uygulamaların önemli fırsatlar sunduğunu ve bununla birlikte öğretmen hazırlığı ve kurumsal koşullar bakımından güçlüklerin sürdüğünü göstermektedir. UNESCO'nun 2025 tarihli rehberi de çok dilliliğin eğitim politikalarında eşitlikçi ve kapsayıcı eğitim için dikkate alınması gereken temel bir özellik olduğunu vurgulamaktadır.

Bu çerçevede çalışmanın temel katkısı Avrupa'daki Türk çocuklarının iki dillilik deneyimini yalnızca dil öğrenme veya dil kaybı ekseninde değil de dil, kültürel kimlik ve kapsayıcı eğitim arasındaki karşılıklı ilişki üzerinden birlikte değerlendirmesidir. Bununla birlikte mevcut literatür her iki dilli çocuğun aynı kimlik deneyimini yaşadığını göstermemektedir. Bu nedenle kimlik çatışması yerine bağlama, aile ilişkilerine, okul politikalarına ve çocuğun kendi dilsel tercihine göre değişebilen kimlik müzakerelerinden söz etmek daha yerindedir.

Sonuç

Bu anlatı literatür taraması Avrupa'daki Türk çocuklarının iki dillilik deneyiminin dilsel yeterlikten ibaret olmadığını dil, kültürel kimlik, aidiyet ve eğitim ortamlarının birlikte değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Güncel literatür miras dilinin korunmasının aile ve kimlik bağlamında önemli olduğunu ancak çocukların kimlik deneyimlerinin tek tip olmadığını göstermektedir (Kilpi-Jakonen veKwon, 2023; Little ve Zhou, 2024; Sugay ve Goździak, 2024).

Bu nedenle eğitim politikalarının yalnızca baskın dilde yeterlik kazandırmaya odaklanması yerine öğrencilerin dilsel repertuvarlarını ve kültürel kaynaklarını da dikkate alması önemlidir. Öğrencilerin miras dillerinin tanınması, öğretmenlerin çok dilli sınıflara yönelik yeterliklerinin geliştirilmesi ve aile-okul iş birliğinin güçlendirilmesi kapsayıcı eğitim açısından öne çıkan uygulama alanlarıdır (op het Veld ve Duarte, 2025; UNESCO, 2025).

Çalışmanın temel kuramsal katkısı Avrupa'daki Türk çocuklarının deneyimlerini iki dillilik, kültürel kimlik ve kapsayıcı eğitim eksenlerini birbirinden bağımsız değil, birbirini etkileyen süreçler olarak ele almasıdır. Bununla birlikte çalışma özgün saha verisine dayanmadığından gelecekte farklı Avrupa ülkelerinde yapılacak karşılaştırmalı ve nitel araştırmalarla çocukların, ailelerin ve öğretmenlerin deneyimlerinin ayrıntılı biçimde incelenmesine ihtiyaç vardır.

Yapay Zekâ (YZ) Beyanı *Artificial Intelligence (AI) Declaration*

Bu çalışmada yazım ve dil düzenlemeleri için yapay zekâ destekli bir araçtan sınırlı ölçüde yararlanılmıştır. Çalışmanın bilimsel içeriği ve sorumluluğu yazara aittir./*In this study, an AI-assisted tool was used to a limited extent for language editing and stylistic improvements. The scientific content and responsibility of the study belong solely to the author(s).*

Kaynakça

Aydın, G., ve Gün, M. (2018). Çok uluslu aileye sahip iki dilli çocukların Türkçe sözlü dil becerilerinin yanlış çözümleme yöntemine göre incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 6(2), 325–342. https://doi.org/10.16916/aded.398338

Baker, C. (2011). *Foundations of Bilingual Education and Bilingualism* (79). Bristol: Multilingual Matters.

Baştuğ, D., ve Kara, Ş. (2018). İki dilli Türk çocuklarının ana dil öğretimine ilişkin aile görüşleri. *Journal of Uludag University Faculty of Education*, (31), 31-42. https://doi.org/10.19171/uefad.430142

Beardsmore, H. B. (1982). *Bilingualism: Basic principles*. Clevedon Publishing.

Bialystok, E. (2009). Consequences of bilingualism for cognitive development. In J. F. Kroll ve A. M. B. De Groot (Eds.), *Handbook of bilingualism: Psycholinguistic approaches* (pp. 417–432) Oxford University Press. https://doi.org/10.1093/oso/9780195151770.003.0024

Bialystok, E. , ve Viswanathan, M. (2009). Components of executive control with advantages for bilingual children in two cultures. *Cognition*, *112*(3), 494–500. https://doi.org/10.1016/j.cognition.2009.06.014

Bingöl, A. S. (2013). Mother tongue instruction policies towards Turkish migrant children in Europe. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, (70), 1016–1023. https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.01.153

Bloomfield, L. (1993). *Language*. University of Chicago Press.

Butler, Y. G. , ve Hakuta, K. (2004). Bilingualism and second language acquisition. In T. K. Bhatia & W. C. Ritchie (Eds.), *The handbook of bilingualism* (pp. 114–145). Blackwell Publishing.

Cummins, J. (2001). Bilingual children's mother tongue: Why is it important for education? *Sprogforum*, *7*(19), 15–20.

Çiftci, A. (2026). How Turkish supplementary schools in the UK boost vocabulary in bilingual children (ages 4–8). *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, *47*(1), 487–506. https://doi.org/10.1080/01434632.2024.2393712

Eryılmaz, R. (2023). Batı Avrupa ülkelerinde iki dilli eğitim modelleri ve iki dilli Türk çocukları. *Rumeli Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (35), 107-128. https://doi.org/10.29000/rumelide.1342093

European Commission, Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture, Le Pichon-Vorstman, E., Siarova, H., ve Szőnyi, E. (2020). *The future of language education in Europe: Case studies of innovative practices – Analytical report*. Publications Office of the European Union. https://doi.org/10.2766/478776

European Commission. (2012). *Europeans and their languages: Special Eurobarometer 386*. European Commission.

Field, F. W. (2011). *Key concepts in bilingualism*. Palgrave Macmillan.

Grosjean, F. (1982). *Life with two languages: An introduction to bilingualism*. Harvard University Press.

Karaağaç, G. (2013). *Dil bilimi terimleri sözlüğü*. TDK Yayınları.

Kilpi-Jakonen, E., ve Kwon, H. W. (2023). The behavioral and mental health benefits of speaking the heritage language within immigrant families: The moderating role

of family relations. *Journal of Youth and Adolescence*, (52), 2158–2181. https://doi.org/10.1007/s10964-023-01807-5

Kramsch, C. (1998). *The multilingual subject.* Oxford University Press.

Little, S. , ve Zhou, Y. (2024). Beyond roots and wings: Co-constructing a framework for heritage language children's liminal and limbotic identities. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, *46*(6), 1555–1568. https://doi.org/10.1080/01434632.2024.2421437

Op Het Veld, D. , ve Duarte, J. (2025). Inclusion in culturally and linguistically diverse bilingual schools in the Netherlands: Promising beginnings, ongoing challenges. *Learning Environments Research*, (28), 323–344. https://doi.org/10.1007/s10984-025-09533-4

Pavlenko, A. , ve Blackledge, A. (Eds.). (2004). *Negotiation of identities in multilingual contexts*. Multilingual Matters. https://doi.org/10.21832/9781853596483

Prior, A. , ve MacWhinney, B. (2010). A bilingual advantage in task switching. *Bilingualism: Language and Cognition*, 13(2), 253–262. https://doi.org/10.1017/S1366728909990526

Snijders, V., Oudgenoeg-Paz, O., van Witteloostuijn, M., & Blom, E. (2026). Effects of shared word order on intrasentential language mixing in English-Dutch, Polish-Dutch, and Turkish-Dutch bilingual children. *Behavioral Sciences*, *16*(6), 839. https://doi.org/10.3390/bs16060839

Sugay, L. , ve Goździak, E. M. (2024). Heritage language preservation among migrant children in Poznań and Wrocław: The emic and etic perspective. *Glottodidactica*, *51*(2), 103–122. https://doi.org/10.14746/gl.2024.51.2.5

Şengül, K., ve Çetin, G. (2022). İki dilli Türk çocuklarının Türkçe öğrenme sorunları: Almanya Örneği. *Aydın Tömer Dil Dergisi*, *7*(1), 117-149. https://izlik.org/JA32RY89BF

Türk Dil Kurumu. (t.y.). İki dillilik. *Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük*. 12/08/2026 https://sozluk.gov.tr/

UNESCO. (2025, January 29). Languages matter: Global guidance on multilingual education. *UNESCO*. https://www.unesco.org/en/articles/languages-matter-global-guidance-multilingual-education

Vedder, P., ve Virta, E. (2005). Language, ethnic identity, and the adaptation of Turkish immigrant youth in the Netherlands and Sweden. *International Journal of Intercultural Relations*, *29*(3), 317–337. https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2005.05.006